

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра публічного управління, адміністрування та права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

Богдан КОРОБКО

«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інновації в публічному управлінні»

(назва навчальної дисципліни)

підготовки

Бакалавра

(назва ступеня вищої освіти)

Освітньої програми

Публічне управління та адміністрування

(назва освітньої програми)

Спеціальності

281 «Публічне управління та адміністрування»

(код і назва спеціальності)

Полтава
2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Інновації в публічному управлінні» для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Складена відповідно до освітньої програми «Публічне управління та адміністрування» 2024 року.

Розробник: Кульчій І.О., к.держ.упр. доцент, завідувач кафедри публічного управління, адміністрування та права

Погоджено

Гарант освітньої програми

Аліна МИРОШНИЧЕНКО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри публічного управління, адміністрування та права

Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри публічного управління, адміністрування та права

Інна КУЛЬЧІЙ

«28» серпня 2025 року

Схвалено навчально-методичною комісією навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Голова навчально-методичної комісії

Євгенія КАРПЕНКО

«29» серпня 2025 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		форма здобуття освіти денна
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>28 «Публічне управління та адміністрування»</u>	обов'язкова
Загальна кількість годин – 150		
Модулів – 1	Спеціальність <u>281 «Публічне управління та адміністрування»</u>	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 3		Семестр 3-й
		Лекції 30 год.
Індивідуальне завдання – не передбачено	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	Практичні 30 год.
		Лабораторні -
		Самостійна робота 90 год.
		Індивідуальна робота: Не передбачено
		Вид контролю: екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття освіти – 60/90

2. Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Інновації в публічному управлінні» полягає у формуванні у здобувачів теоретичних і практичних знань щодо сутності управлінських інновацій, сучасних концепцій та інноваційних механізмів публічного управління, розвиток умінь аналізувати суспільні процеси і управління ними на основі інноваційних підходів, удосконалення навичок розроблення конкретних заходів щодо оптимізації процесів публічного управління на інноваційних засадах.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає **формування та розвиток у здобувачів компетентностей**, визначених освітньою програмою, зокрема:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів

СК 4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.

СК 6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

СК 9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

СК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

8. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є навчальні дисципліни, які мають бути вивчені здобувачами раніше, зокрема: «Державне управління»

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

Результатами вивчення навчальної дисципліни є формування наступних програмних результатів, визначених освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування»:

РН 8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

РН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.

РН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

РН 14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

РН 16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний поріг рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90 – 100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82 – 89	B	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує Здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.
74 – 81	C	Добре	Здобувач загалом добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	Достатній , конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.
64 – 73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній , що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60 – 63	E	Достатньо	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє	Середній , що є мінімально допустимим у

			<p>постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень.</p> <p>Володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використання м основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.</p>	<p>всіх складових навчальної дисципліни.</p>
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/ заліку	<p>Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Добувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими.</p> <p>Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у здобувача відсутні.</p>	<p>Низький, не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.</p>
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	<p>Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Добувач не допущений до здачі екзамену/заліку.</p>	<p>Незадовільний, Добувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.</p>

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- 1) поточний контроль
 - усне опитування
 - виконання практичних робіт
 - тестування
- 2) модульний контроль
 - тестування
- 3) підсумковий контроль
 - екзамен

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади інновацій в публічному управлінні

Тема 1. Теоретичні основи інновацій та інноваційної діяльності

Сутність термінів «інновації» та «нововведення». Зміст інноваційної діяльності. Особливості інноваційного продукту. Класифікація та функції інновацій. Характеристика та етапи інноваційного процесу. Стадії життєвого циклу інноваційного продукту.

Практичне заняття № 1.

Тема 2. Методологічні засоби інноваційних розвідок в публічному управлінні

Інноваційні підходи сучасного публічного управління: синергетичний; глобалізаційний; інформаційний; корпоративний; соціальний; менеджерський. Поняття інноваційного фільтру в дослідженнях з публічного управління. Класифікація інноваційних фільтрів. Інформаційне поле наукових результатів у галузі публічного управління. Процес застосування інноваційного фільтру в дослідженнях з публічного управління.

Практичне заняття № 2.

Тема 3. Особливості здійснення інновацій у публічному управлінні

Стратегічні орієнтири інновацій у системі публічного управління. Інноваційна політика. Типи державної інноваційної політики. Довгострокова та короткострокова інноваційна політика. Показники ефективності інновацій в публічному управлінні. Економічні показники. Науково-технологічні показники. Фінансові показники. Соціальні показники. Ресурсні показники. Перешкоди впровадження інновацій. Бюрократизм публічного управління. Несприйняття інноваційного ризику. Бар'єри на шляху впровадження інновацій у сфері публічного управління та їх характеристика.

Практичне заняття № 3.

Практичне заняття № 4.

Тема 4. Основи розробки і впровадження управлінських інновацій

Типи і властивості управлінських інновацій. Сутність терміну «управлінська інновація». Методичні підходи до розробки і впровадження управлінських нововведень. Організаційне проектування. Текстові та графічні проектні документи. Етапи впровадження управлінської інновації. Бенчмаркінг. Мета здійснення бенчмаркінгу. Види бенчмаркінгу. Світовий досвід застосування бенчмаркінгу. Реінжиніринг інноваційних-процесів. Методика Хаммера-Чампі. Реструктуризація. Науково-технологічна реструктуризація органу публічного управління.

Практичне заняття № 5.

Практичне заняття № 6.

Змістовий модуль 2. Базові чинники інноваційного розвитку публічного управління

Тема 5. Людський вимір ефективності публічного управління: сучасне розуміння

Рівень суспільного розвитку в людському вимірі, зокрема, якісь життя, як загальний критерій ефективності публічного управління. Сучасні підходи до вимірювання якості життя. Індекс людського розвитку ООН. Інші міжнародні індекси щодо людського розвитку. Використання показників людського розвитку для державного стратегічного планування та оцінювання суспільної ефективності діяльності органів публічної влади

Практичне заняття № 7.

Тема 6. Глобалізаційні аспекти управлінських інновацій

Поняття та складові глобалізації як передумови управлінських інновацій. Глобальні інтеграційні процеси та виникнення поняття належного урядування. Концепція, базові цінності та принципи належного урядування. Впровадження базових цінностей та принципів належного урядування у практику державного управління країн світу. Напрями інноваційних перетворень систем державного управління країн світу під впливом діяльності наддержавних регіональних об'єднань та всесвітніх організацій.

Практичне заняття № 8.

*Практичне заняття № 9.***Тема 7. Вплив управлінської еліти на інноваційний розвиток суспільства**

Управлінська еліта як один з основних суб'єктів інноваційного розвитку суспільства та публічного управління. Сутнісні характеристики інноваційно орієнтованої управлінської еліти. Створення вищої державної служби як підхід до формування управлінської еліти сучасного типу. Актуальні завдання формування інноваційно орієнтованої управлінської еліти в Україні.

*Практичне заняття № 10.***Змістовий модуль 3. Інноваційні підходи, моделі та методи публічного управління****Тема 8. Застосування штучного інтелекту в публічному управлінні**

Сутність штучного інтелекту як інструменту інновацій у публічному управлінні. Класифікація типів ШІ (машинне навчання, нейронні мережі, генеративний ШІ) та їх адаптація до адміністративних процесів. Переваги впровадження ШІ: автоматизація рутинних завдань, predictive analytics для прийняття рішень, персоналізовані послуги для громадян. Основні застосування: чат-боти та віртуальні агенти для підтримки громадян, аналіз великих даних для виявлення шахрайства, оптимізація бюджетування та стратегічного планування. Світовий досвід (наприклад, AI в смарт-урядах ЄС та США). Етичні та правові аспекти використання ШІ: захист даних, уникнення упереджень алгоритмів, забезпечення прозорості. Бар'єри впровадження (бюрократія, брак компетенцій) та стратегії подолання. Особливості застосування ШІ в українському публічному управлінні: приклади з "Дія" (обробка заяв, аналітика послуг), вплив на територіальні громади та державну службу. Майбутні тренди: інтеграція ШІ з належним урядуванням та рекомендації для стратегічного планування.

*Практичне заняття № 11.**Практичне заняття № 12.***Тема 9. Фінансування та стимулювання інноваційної діяльності**

Фінансові джерела інноваційної діяльності. Аналіз світового досвіду фінансової підтримки інноваційної діяльності. Основні інструменти фінансування інноваційної діяльності, що використовуються органами публічного управління в розвинених країнах світу. Методи та форми стимулювання інноваційної діяльності. Альтернативних інструментів стимулювання інноваційної діяльності. Пряме державним фінансування інноваційної діяльності.

*Практичне заняття № 13.***Тема 10. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації органів публічного управління.**

Поняття соціальної мережі. Значення та типи соціальних мереж. Користувачі соціальних мереж: демографія, поведінка та сегментація аудиторії. Історія створення та розвитку соціальних мереж. Загрози соціальних мереж: дезінформація, кібератаки, поляризація думок. Безпека у соціальних мережах: інструменти захисту даних. Активність користувачів у соціальних мережах: метрики залученості (лайки, репости, коментарі). Основні види контенту для соціальних мереж: текстовий, візуальний, відео, інтерактивний. Пости в соціальних мережах, які освітлюють діяльність органу публічного управління: приклади з Мінцифри чи місцевих рад. Створення позитивного іміджу в соціальних мережах: стратегії брендингу, сторітелінг, колаборації з інфлюенсерами. Сучасні тренди просування у соціальних мережах: використання ШІ для генерації контенту, короткі вертикальні відео, інтеграція з AR-фільтрами та NFT для залучення молоді. Стратегічне планування комунікацій: розробка контент-плану для органів влади, моніторинг настроїв аудиторії.

*Практичне заняття № 14.**Практичне заняття № 15.*

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади інновацій в публічному управлінні						
Тема 1. Теоретичні основи інновацій та інноваційної діяльності	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Методологічні засоби інноваційних розвідок в публічному управлінні	10	2	2	-	-	6
Тема 3. Особливості здійснення інновацій у публічному управлінні	20	4	4	-	-	12
Тема 4. Основи розробки і впровадження управлінських інновацій	20	4	4	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	60	12	12	-	-	36
Змістовий модуль 2. Базові чинники інноваційного розвитку публічного управління						
Тема 5. Людський вимір ефективності публічного управління: сучасне розуміння	10	2	2	-	-	6
Тема 6. Глобалізаційні аспекти управлінських інновацій	20	4	4	-	-	12
Тема 7. Вплив управлінської еліти на інноваційний розвиток суспільства	10	2	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 2	40	8	8	-	-	24
Змістовий модуль 3. Інноваційні підходи, моделі та методи публічного управління						
Тема 8. Застосування штучного інтелекту в публічному управлінні	20	4	4	-	-	12
Тема 9. Фінансування та стимулювання інноваційної діяльності	10	2	2	-	-	6
Тема 10. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації органів публічного управління	20	4	4	-	-	12
Разом за змістовим модулем 3	50	10	10	-	-	30
Усього годин	150	30	30	-	-	90

9. Перелік питань для семінарських занять

№ з/п	Тема заняття та перелік питань	Кількість годин для денної форми
	Семінарські заняття не передбачені*	

10. Перелік питань для практичних занять

№ з/п	Тема заняття та перелік питань	Кількість годин для денної форми
1	Тема 1. Теоретичні основи інновацій та інноваційної діяльності 1. Сутність термінів «інновації» та «нововведення».	2

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Зміст інноваційної діяльності. 3. Особливості інноваційного продукту. 4. Класифікація та функції інновацій. 5. Характеристика та етапи інноваційного процесу. 6. Стадії життєвого циклу інноваційного продукту. 	
2	<p>Тема 2. Методологічні засоби інноваційних розвідок в публічному управлінні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інноваційні підходи сучасного публічного управління: синергетичний; глобалізаційний; інформаційний; корпоративний; соціальний; менеджерський. 2. Поняття інноваційного фільтру в дослідженнях з публічного управління. 3. Класифікація інноваційних фільтрів. 4. Інформаційне поле наукових результатів у галузі публічного управління. 5. Процес застосування інноваційного фільтру в дослідженнях з публічного управління. 	2
3	<p>Тема 3. Особливості здійснення інновацій у публічному управлінні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інновації в публічному управлінні: суть, значення та функції. 2. Стратегічні орієнтири інновацій у системі публічного управління Інноваційна політика. 3. Типи державної інноваційної політики. Довгострокова та короткострокова інноваційна політика. 4. Показники ефективності інновацій в публічному управлінні. 	2
4	<p>Тема 3. Особливості здійснення інновацій у публічному управлінні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні показники. Науково-технологічні показники. Фінансові показники. Соціальні показники. Ресурсні показники. 2. Перешкоди впровадження інновацій. Бюрократизм публічного управління. Несприйняття інноваційного ризику. 3. Бар'єри на шляху впровадження інновацій у сфері публічного управління та їх характеристика. 	2
5	<p>Тема 4. Основи розробки і впровадження управлінських інновацій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи і властивості управлінських інновацій. Сутність терміну «управлінська інновація». 2. Методичні підходи до розробки і впровадження управлінських нововведень Організаційне проектування. Текстові та графічні проектні документи. 3. Етапи впровадження управлінської інновації. 	2
6	<p>Тема 4. Основи розробки і впровадження управлінських інновацій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бенчмаркінг. Мета здійснення бенчмаркінгу. Види бенчмаркінгу. Світовий досвід застосування бенчмаркінгу. 2. Реінжиніринг інноваційних-процесів. Методика Хаммера-Чампі. 3. Реструктуризація. Науково-технологічна реструктуризація органу публічного управління. 	2
7	<p>Тема 5. Людський вимір ефективності публічного управління: сучасне розуміння</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рівень суспільного розвитку в людському вимірі, зокрема, якісь життя, як загальний критерій ефективності публічного управління. 2. Сучасні підходи до вимірювання якості життя. 3. Індекс людського розвитку ООН. Інші міжнародні індекси щодо людського розвитку. 4. Використання показників людського розвитку для державного стратегічного планування та оцінювання суспільної ефективності 	2

	діяльності органів публічної влади	
8	<p>Тема 6. Глобалізаційні аспекти управлінських інновацій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та складові глобалізації як передумови управлінських інновацій. 2. Глобальні інтеграційні процеси та виникнення поняття належного урядування. 3. Концепція, базові цінності та принципи належного урядування. 	2
9	<p>Тема 6. Глобалізаційні аспекти управлінських інновацій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Впровадження базових цінностей та принципів належного урядування у практику державного управління країн світу. 2. Напрями інноваційних перетворень систем державного управління країн світу під впливом діяльності наддержавних регіональних об'єднань та всесвітніх організацій. 	2
10	<p>Тема 7. Вплив управлінської еліти на інноваційний розвиток суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Управлінська еліта як один з основних суб'єктів інноваційного розвитку суспільства та публічного управління. 2. Сутнісні характеристики інноваційно орієнтованої управлінської еліти. 3. Створення вищої державної служби як підхід до формування управлінської еліти сучасного типу. 4. Актуальні завдання формування інноваційно орієнтованої управлінської еліти в Україні. 	2
11	<p>Тема 8. Застосування штучного інтелекту в публічному управлінні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність штучного інтелекту як інструменту інновацій у публічному управлінні. 2. Класифікація типів ШІ (машинне навчання, нейронні мережі, генеративний ШІ) та їх адаптація до адміністративних процесів. 3. Переваги впровадження ШІ: автоматизація рутинних завдань для прийняття рішень, персоналізовані послуги для громадян. 4. Основні застосування: чат-боти та віртуальні агенти для підтримки громадян, аналіз великих даних для виявлення шахрайства, оптимізація бюджетування та стратегічного планування. 5. Світовий досвід (наприклад, AI в смарт-урядах ЄС та США). 	2
12	<p>Тема 8. Застосування штучного інтелекту в публічному управлінні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етичні та правові аспекти використання ШІ: захист даних, уникнення упереджень алгоритмів, забезпечення прозорості. 2. Бар'єри впровадження (бюрократія, брак компетенцій) та стратегії подолання. 3. Особливості застосування ШІ в українському публічному управлінні: приклади з "Дія" (обробка заяв, аналітика послуг), вплив на територіальні громади та державну службу. 4. Майбутні тренди: інтеграція ШІ з належним урядуванням та рекомендації для стратегічного планування. 	2
13	<p>Тема 9. Фінансування та стимулювання інноваційної діяльності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансові джерела інноваційної діяльності. 2. Аналіз світового досвіду фінансової підтримки інноваційної діяльності. 3. Основні інструменти фінансування інноваційної діяльності, що використовуються органами публічного управління в розвинених країнах світу. 4. Методи та форми стимулювання інноваційної діяльності. 5. Альтернативних інструментів стимулювання інноваційної діяльності. 6. Пряме державним фінансування інноваційної діяльності. 	2
14,15	<p>Тема 10. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації органів публічного управління</p>	4

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття соціальної мережі. Значення та типи соціальних мереж (наприклад, Facebook, Instagram, Telegram, TikTok, X/Twitter). 2. Користувачі соціальних мереж: демографія, поведінка та сегментація аудиторії. 3. Історія створення та розвитку соціальних мереж (від MySpace до платформ Web3). 4. Загрози соціальних мереж: дезінформація, кібератаки, поляризація думок. 5. Безпека у соціальних мережах: інструменти захисту даних (GDPR, українське законодавство про персональні дані). Активність користувачів у соціальних мережах: метрики залученості (лайки, репости, коментарі). 	
2	<p>Тема 10. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації органів публічного управління</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні види контенту для соціальних мереж: текстовий, візуальний, відео, інтерактивний (опитування, лайви). 2. Посты в соціальних мережах, які освітлюють діяльність органу публічного управління: приклади з Мінцифри чи місцевих рад (інформування про послуги, кампанії проти фейків). 3. Створення позитивного іміджу в соціальних мережах: стратегії брендингу, сторітелінг, колаборації з інфлюенсерами. 4. Сучасні тренди просування у соціальних мережах: використання ШІ для генерації контенту (наприклад, ChatGPT для текстів, Midjourney для графіки), короткі вертикальні відео (Reels/TikTok), інтеграція з AR-фільтрами та NFT для залучення молоді. Оцінка ефективності контенту в соціальних мережах: KPI (конверсія, охоплення, ROI), інструменти аналітики (Google Analytics, вбудовані метрики платформ), A/B-тестування кампаній. 5. Стратегічне планування комунікацій: розробка контент-плану для органів влади, моніторинг настроїв аудиторії (sentiment analysis). 	2
	Усього	30

11. Перелік питань для лабораторних занять

№ з/п	Тема заняття та перелік питань	Кількість годин для денної форми
	Лабораторні заняття не передбачені*	

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни «Інновації в публічному управлінні» є формування у студентів здатності самостійно аналізувати сучасні проблеми та напрями розвитку інновацій у публічному секторі, працювати з чинним законодавством України щодо цифровізації та реформування державного управління, міжнародно-правовими актами (зокрема, стандартами ОЕСР та ЄС) та практикою їх застосування, опрацьовувати наукові джерела, порівнювати різні концепції та підходи до впровадження інноваційних технологій, робити обґрунтовані висновки щодо шляхів реформування публічного управління та вдосконалення практики реалізації інноваційних проектів.

У процесі самостійної роботи студенти мають навчитися користуватися бібліотечними фондами та електронними базами даних, знаходити й опрацьовувати сучасну наукову, навчальну та практичну літературу, узагальнювати отриману інформацію, складати конспекти, готувати аналітичні матеріали та пропозиції, що сприятимуть глибокому

розумінню тенденцій цифровізації, євроінтеграції та модернізації публічного управління.

Види самостійної роботи здобувача вищої освіти:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- підготовка до виконання модульної контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання екзамену за контрольними питаннями.

Перелік питань для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Тема заняття та перелік питань	Кількість годин для денної форми
Тема 1. Теоретичні основи інновацій та інноваційної діяльності		
1	Роль інновацій у трансформації суспільних систем.	3
2	Соціально-економічні функції інновацій у публічному секторі.	3
Тема 2. Методологічні засоби інноваційних розвідок в публічному управлінні		
3	Теоретичні основи синергетичного підходу в інноваціях.	3
4	Глобалізаційний підхід як інструмент адаптації публічного управління.	3
Тема 3. Особливості здійснення інновацій у публічному управлінні		
5	Роль стратегічних орієнтирів у формуванні національної інноваційної стратегії.	3
6	Класифікація типів державної політики (пасивна, активна).	3
7	Порівняння довгострокової та короткострокової політики: переваги та ризику	3
8	Система показників ефективності: інтегральні моделі.	3
Тема 4. Основи розробки і впровадження управлінських інновацій		
9	Класифікація типів управлінських інновацій (стратегічні, тактичні).	3
10	Властивості управлінських інновацій: адаптивність та стійкість.	3
11	Основні методичні підходи	3
12	Принципи організаційного проектування в інноваціях.	3
Тема 5. Людський вимір ефективності публічного управління: сучасне розуміння		
13	Компоненти рівня суспільного розвитку: освіта, здоров'я, доходи.	3
14	Якість життя як інтегральний критерій: суб'єктивні та об'єктивні аспекти.	3
Тема 6. Глобалізаційні аспекти управлінських інновацій		
15	Складові глобалізації: економічна, культурна, політична.	3
16	Роль глобалізації як каталізатора інновацій у управлінні.	3
17	Глобальні процеси: торгівля, міграція, технології.	3
18	Виникнення поняття good governance: історичний контекст.	3
Тема 7. Вплив управлінської еліти на інноваційний розвиток суспільства		
19	Роль еліти в суспільних трансформаціях: теорії еліт.	3
20	Вища державна служба: критерії відбору та підготовки.	3
Тема 8. Застосування штучного інтелекту в публічному управлінні		
21	Опишіть етичні виклики впровадження ШІ в публічному секторі (наприклад, упередження алгоритмів) та запропонуйте заходи для їх подолання в українському контексті.	3
22	Порівняйте світовий досвід (США чи ЄС) з українським у використанні для виявлення шахрайства в державних послугах. Які	3

	бар'єри гальмують Україну?	
23	Проаналізуйте тренди в ІІІ для публічного управління	3
24	Проаналізуйте класифікацію типів ІІІ та обґрунтуйте, який тип (наприклад, машинне навчання чи генеративний ІІІ) найбільш підходить для автоматизації прийняття рішень у системі публічного управління.	3
Тема 9. Фінансування та стимулювання інноваційної діяльності		
25	Джерела: бюджети, гранти, PPP.	3
26	Методи стимулювання: податкові пільги, регуляторні стимули.	3
Тема 10. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації органів публічного управління		
27	Сутність соціальної мережі: структура та динаміка.	3
28	Типи: Facebook, Twitter, Instagram для публічного сектору	3
29	Профіль користувачів: демографія, поведінка.	3
30	Етапи розвитку: від Web 1.0 до Web 3.0.	3
	Усього:	90

13. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання – не передбачено.

14. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Інновації в публічному управлінні» застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання, які поєднуються з сучасними інтерактивними технологіями. Це сприяє не лише засвоєнню теоретичних знань, а й формуванню практичних навичок та soft skills, необхідних майбутнім фахівцям у сфері публічного управління та адміністрування. Для забезпечення ефективності освітнього процесу використовуються сучасні інструменти та обладнання, серед яких мультимедійні засоби (проектор, інтерактивна дошка, комп'ютери, веб-камери, мікрофони), а також спеціалізоване програмне забезпечення. Під час занять застосовуються Microsoft Teams, Zoom для дистанційного навчання та консультацій, Moodle для організації навчального процесу, тестування та взаємодії зі здобувачами освіти. Для аналізу сучасної практики публічного управління використовуються державні портали з питань цифровізації та інновацій (наприклад, портал Міністерства цифрової трансформації України), Liga:Zakon, а також бази даних з інноваційними проектами, такі як Open Data Portal України. Важливим елементом є також робота з базами міжнародного досвіду, зокрема базою даних ОЕСР з питань інновацій у державному управлінні, та електронними бібліотеками (DOAJ, ResearchGate, Наукова бібліотека НБУ ім. Вернадського).

Словесні методи навчання застосовуються під час лекцій та практичних занять для формування базових знань. Серед них – розповідь, що дозволяє викладачу логічно та доступно викладати матеріал із прикладами з практики цифрової трансформації, пояснення для розкриття складних інноваційних категорій, а також бесіда та дискусія, що забезпечують активну взаємодію зі здобувачами. Практичні методи орієнтовані на формування професійних навичок і включають аналіз кейсів на основі реальних програм цифровізації публічних послуг, моделювання інноваційних адміністративних ситуацій, розробку стратегій впровадження смарт-технологій у державне управління, розв'язання ситуаційних задач та моделювання процесів інноваційного прийняття рішень на рівні органів влади, а також тренінги з аналізу міжнародних стандартів ОЕСР щодо інновацій у публічному секторі та рішень Європейської комісії з цифрової трансформації.

Формування soft skills відбувається за допомогою роботи в малих групах, де здобувачі навчаються командній взаємодії, розподілу ролей та спільному прийняттю рішень. Важливими є ділові ігри та моделювання реальних професійних ситуацій, дебати й дискусії, що розвивають навички публічних виступів та аргументації. Для стимулювання творчого

мислення використовуються мозкові штурми та квести, а кейс-методи дозволяють працювати з реальними прикладами з практики та шукати ефективні шляхи вирішення управлінських проблем.

Застосування поєднання традиційних і сучасних методів навчання у викладанні дисципліни «Інновації в публічному управлінні» дає змогу сформувати у здобувачів не лише ґрунтовні теоретичні знання, а й практичні навички, критичне мислення та здатність до ефективної комунікації, що є важливими для успішної роботи у сфері публічного управління у сучасних умовах.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєнням студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань здобувачів під час практичних занять, оцінювання виконання самостійної роботи, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому практичному занятті.

Модульний контроль має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань і проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування), проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі семестрового екзамену.

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Схема нарахування балів* з навчальної дисципліни «Інновації в публічному управлінні» за видами робіт для здобувачів денної форми здобуття освіти

Види робіт/контролю	Перелік тем														
	Тема 1.	Тема 2	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6	Тема 7.	Тема 8.	Тема 9.	Тема 10.					
	Практичне заняття														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Виконання практичних завдань	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Тестування		1		1					1				1		
Виконання завдань самостійної роботи	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Усне опитування	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Модульний контроль						2				2					2
Всього за темами	3	4	6	7	3	6	5	3	6	7					
Екзамен	50														
Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100														

**Шкала та критерії оцінювання виконання практичних завдань
для денної форми здобуття освіти:**

Бали	Критерії оцінювання
1	Завдання практичної роботи виконано в повному обсязі, оформлено належним чином, у висновках відображено здатність до практичного застосування отриманих знань.
0,5	Завдання виконано не повністю або з несуттєвими помилками, висновки оформлені, але лише частково розкривають практичне завдання.
0	Практична робота не виконана або виконана з суттєвими помилками, висновки відсутні чи не мають практичного значення.

Оцінювання тестування денної форм здобуття освіти:

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($0,1 \times 10 = 1$);
- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

**Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи
для денної форми здобуття освіти:**

Бали	Критерії оцінювання
1	Виконання завдань самостійної роботи здійснене у повному обсязі, не містить помилок, що дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на високому рівні.
0,5	Виконання завдань самостійної роботи здійснене не у повному обсязі, містить несуттєві помилки, що дає можливість оцінити рівень формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти як достатній.
0	Завдання самостійної роботи не виконано та/або результати не відповідають поставленим завданням та/або завдання виконано із суттєвими помилками.

**Шкала та критерії оцінювання відповіді за результатами усного опитування
для денної форм здобуття освіти:**

Бали	Критерії оцінювання
1	Питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання. Студент вільно володіє науково-понятійним апаратом.
0,5	Механічне відтворення матеріалу з деякими помилками, неточності у використанні науково-понятійного апарату.
0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

**Шкала та критерії оцінювання виконання модульного контролю (тестування)
для денної форми здобуття освіти:**

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($0,2 \times 10 = 2,0$);
- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

**Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти
за результатами складання екзамену**

Завдання	Бали	Критерії оцінювання
----------	------	---------------------

2. Теоретичні питання. (кожне питання макс. 10 балів)	8-10	Питання розкрито повністю та правильно, відповідь чітка, логічно послідовна, висновки самостійні з наведенням прикладів, що свідчить про високий рівень засвоєння матеріалу відповідно до програмних результатів навчання.
	4-7	Питання розкрито в цілому, відповідь містить несуттєві помилки, що свідчить про середній рівень засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання
	0-3	Питання розкрито з суттєвими помилками, порушена логічність викладу матеріалу, відсутні висновки, неправильно використані наукові терміни, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
3. Тестування	0-30	Кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($1 \times 30 = 30$), правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсової роботи, практики
90 – 100	A -відмінно	5-відмінно
82-89	B -дуже добро	4-добре
74-81	C -добре	
64-73	D -задовільно	3-задовільно
60-63	E -достатньо	
35-59	FX - незадовільно з можливістю повторного складання	2-незадовільно
0-34	F - незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них до 50 балів студент може отримати впродовж семестру, решта 50 балів припадає на підсумковий контроль.

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються наступним чином (розподіл орієнтовний):

- робота на практичних заняттях (відповіді на практичних заняттях, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних практичних занять та самостійної роботи) – до 50 балів);

Присутність на лекціях та на практичних не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії. Допуск до екзамену при наявності рейтингової оцінки не менше 25 балів.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем є екзамен. Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті імені Юрія Кондратюка».

17. Методичне забезпечення

1. Кульчій І.О., Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи навчальної дисципліни «Інновації в публічному управлінні» для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Полтава, 2024. с.25
2. Кульчій І.О., Мирошниченко А.І. Курс лекцій з дисципліни «Інновації в публічному управлінні» для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2024. 86 с.

18. Рекомендована література

Базова

1. Maglona, Z. V. Hbur, S. P. Koshova, S. A. Yeremenko Formation of electronic government in Ukraine problems and prospects of development. Monograph. – Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2021. – 60 p. URL: <https://idundcz.dsns.gov.ua/upload/5/3/9/3/7/6/2021-biblioteka-monograph.pdf>
2. Renfro, J. L. Public Administration: The Essentials / J. L. Renfro. – 1st ed. – Minneapolis, MN: University of Minnesota Libraries Publishing, 2021. – 298 p. (Open Textbook Library). URL: <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/1558>
3. Shafritz, J. M. Introducing Public Administration / J. M. Shafritz, E. W. Russell, C. P. Borick, A. C. Hyde. – 10th ed. – New York: Routledge, 2023. – 632 p. URL: <https://www.routledge.com/Introducing-Public-Administration/Shafritz-Russell-Borick-Hyde/p/book/9781032042893>
4. Гуторов О. І. Стратегічна інноватика : навч. посіб. / О. І. Гуторов. – Харків : ХНАУ, 2019. – 326 с.
5. Менеджмент : простір варіантів : навч. посіб. / за заг. Ред. Г. О. Дорошенко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. – 520 с.
6. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Публічне управління» (навчально-методичний посібник) / укл. Толуб'як В. С. – Кам'янець-Подільський: НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2024. – 262 с.
7. Основи публічного управління та адміністрування : навч. посіб. для здобувачів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» / П. С. Покатаєв, М. А. Латинін, С. В. Степаненко, Г. П. Пасемко, О. М. Таран. – Харків : ТОВ «Оберіг», 2024. 240 с.
8. Попов С. А. Інноваційний розвиток системи органів публічної влади : стратегічний підхід : навч. посіб. / С. А. Попов, Г. О. Панченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – 220 с.
9. Публічне управління та адміністрування : навч.-метод. посіб. 2-ге видання, перероб. і доп. / С. Степаненко, Є. Фролова. – Одеса : Фенікс, 2023. – 110 с URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ccefad90-08cc-4e8a-b866-0d7fc6a4dbd9/content>
10. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник / А. О. Азарова, Л. М. Ткачук, Л. О. Нікіфорова та ін. Вінниця : ВНТУ, 2019. – 181 с.
11. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник / А.О. Дегтяр, О.А. Дегтяр, Х.І. Калашнікова, М.К. Гнатенко. – Харків : НАУ «ХАІ», 2021. – 128 с.
12. Теоретико-методологічні аспекти публічного управління та адміністрування: монографія / Н. Л. Гавкалова, Г. М. Шумська, В. І. Мельник та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора Н. Л. Гавкалової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 245 с.
13. Управління суспільними процесами: глобалізаційний вимір : навчальний посібник / кол. авт.: Кравченко С.О., Вернудіна І.В., Карлова В.В. та ін. – К. : УкрСІЧ, 2017. – 240 с.
14. Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Л. С. Шевченко. – Харків : Нац. юрид. Ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. – 155 с.

1. Grishko, V., Kulchii, I., Glebova, A., Hasanova, T. Features of Strategic Analysis of Externals Factors of the Building Organization: Methodological Aspect // Lecture Notes in Civil Engineering, 2022. 181. С. 651-660. URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215911253> (Scopus, <https://orcid.org/0000-0002-0063-6493>)
2. Hitt, M. A., Ireland, R. D., Sirmon, D. G. Strategic entrepreneurship: Creating value for individuals, organizations, and society. *The Academy of Management Perspectives*, 21(2), 2017. P. 47-63.
3. Rudenko O., Zaika O., Varynskyi V., Kulchii I., Myroshnychenko A. Digitization of local self-government based on the use of artificial intelligence in the context of sustainable development. *Edelweiss Applied Science and Technology Vol. 8 №. 6 (2024)* URL: <https://learning-gate.com/index.php/2576-8484/article/view/2263> (Scopus, <https://doi.org/10.55214/25768484.v8i6.2263>)
4. Salazar-Elena, J. C., Gutiérrez-Gracia, A. Determinants of innovation in European countries: An empirical analysis based on firm-level data. *Journal of Business Research*, 69(11), 2016 P. 4862-4867.
5. Інформаційно-комунікативна діяльність органів публічної влади : монографія / Куйбіда В. С. та ін. ; за ред. В. С. Куйбіди, О. В. Карпенка. Київ, 2019. 358 с.
6. Кульчій І., Лук'янов О, Сапіжак І. Організаційно-інформаційне та правове забезпечення розвитку державної служби України від набуття незалежності // Наукові інновації та передові технології. №10 (24). 2023 URL:<http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6106>
7. Кульчій І.О., Гришко В.В., Задорожний В.П. Перспективи імплементації європейського досвіду у процесі реалізації менеджмент-орієнтованого публічного управління на рівні розвитку // Державне управління: удосконалення та розвиток №11. 2021 р. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=2372>
8. Лучко Ю., Кульчій І., Іваненко Р. Роль блокчейн технологій у забезпеченні кібербезпеки Наука і техніка сьогодні. 2024. № 6 (34) URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/12723>
9. Мамотова Т. В. Інноваційні інструменти забезпечення сталого суспільного розвитку в умовах економіки знань : навч. посіб / Т. В. Мамотова, В. М. Молоканова, І. А. Чикаренко. – Дніпро : ГРАНІ, 2018. – 220 с.
10. Основи публічного управління та адміністрування: навчально-методичний посібник для вивчення дисц. здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання, спец. 281 «Публічне управління та адміністрування»; Держ. біотехнол. ун-т ; авт.-уклад. О. О. Гуторова. Харків : б. в., 2024. 215 с.
11. Основи публічного управління та антикорупційна діяльність : навч. посіб. / Є. Г. Карташов, А. П. Миколаєць, А. В. Антонов, І. О. Драган, Н.В. Даций та ін., за заг. ред. Є. Г. Карташова, А. П. Миколайця – Київ : Освіта України, 2020. – 303 с.
12. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вересн. 2019 р. № 722/2019. Офіц. вісн. України. 2019. № 79. Ст. 2712.
13. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки : схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липн. 2021 р. № 831-р. Офіц. вісн. України. 2021. № 61. Ст. 3842.

19. Інформаційні ресурси

1. Сторінка курсу на платформі Moodle: <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=5075>
2. Веб-сайт Верховної Ради України – <http://www.rada.gov.ua>
3. Веб-сайт Президента України – <https://www.president.gov.ua/>
4. Веб-сайт Кабінету Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Веб сайт Децентралізація – <https://decentralization.ua/>

6. Веб-сайт Національної Бібліотеки України імені Ярослава Мудрого – <https://nlu.org.ua/>
7. Веб-сайт ООН – <https://www.un.org/>
8. Веб-сайт ЄС – <https://www.eeas.europa.eu>
9. Веб-сайт Ради Європи – <https://www.coe.int/en/web/portal/home>
10. Науково-технічна бібліотека Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» – <https://lib.nupr.edu.ua/>